

KUR'AN

ÖZGÜRLEŞME VE ÇOĞULCULUK

Farid Esack

TÜRKÇESİ: ÇAĞLA TAŞKIN

Farid Esack: 1959, Cape Town, Güney Afrika doğumlu Farid Esack, çağımızın en yenilikçi ve -haliyle- en tartışmalı kuramcıları arasında yer alıyor.

9 yaşında Cemaat-i Tebliğ'e katılan, 10 yaşında medresede hocalık yapmaya başlayan Esack, 15 yaşında kazandığı bir bursla ilahiyat eğitimi almak üzere Pakistan'a gider. Burada geçirdiği sekiz sene boyunca İslam'ı derinlemesine öğrenen Farid Esack'ın düşüncelerinin ve İslam kavramsallaştırmasının şekillenmesinde Karaçi yıllarının büyük etkisi olduğu kabul edilir. Kendisi burada, eğitim gördüğü okulda hâkim olan görüşlerle ters düşmüş; Hristiyanları ve genel olarak "Öteki"leri görmezden gelen, dışarıda tutan, düşman ilan eden yaklaşımla arasına mesafe koymaya bu dönemde başlamıştır. 1982 yılında Güney Afrika'ya döndüğünde üç arkadaşıyla birlikte apartheid karşıtı oluşum İslam'ın Çağrısı'nın kuruluşunda önemli rol oynamış, bu noktadan sonra önemli bir bölgesel figür haline gelmeye başlamıştır.

Esack, eğitimini sürdürmek üzere 1990 yılında Güney Afrika'dan ayrılır. İngiltere'de aldığı doktora eğitimi ve Almanya'da tamamladığı doktora sonrası çalışmalarıyla kendisine ayrı bir kimlik kazandırmaya başlayan yaklaşımını iyice şekillendirir. Nelson Mandela hükümetinde Cinsiyet Eşitliği Komisyonu'nda üstlendiği görevle adını dünya çapında duyuran, Kur'an ve Müslümanlığı yenilikçi bir bakış açısıyla irdelediği eserlerle kuramcı olarak kendine önemli bir yer edinen Farid Esack, şu anda Johannesburg Üniversitesi'nde Din Çalışmaları Bölümü'nün başında bulunuyor.

Çağla Taşkın: 1988 yılında Ankara'da doğdu. TED Ankara Koleji'ni bitirdikten sonra Hacettepe Üniversitesi'nde Sosyoloji okudu. Yüksek lisans eğitimini Viyana Üniversitesi'nde Bilim ve Toplum Çalışmaları Bölümü'nde tamamladı. Editörlük ve çevirmenlik yapıyor; tarih, kültür, siyaset ve ekonomi alanlarında çeviri eserleri bulunuyor.

Kur'an Özgürleşme ve Çoğulculuk

Zulüm Karşısında Dinlerarası Dayanışmaya
İslamî Bir Bakış

Farid Esack

İngilizceden Çeviren

Çağla Taşkın

Hece Yayınları: 478

İnceleme

Orjinal adı

QUR'AN, LIBERATION and PLURALISM, An Islamic Perspective of
Interreligious Solidarity Against Oppression

Bu kitabın telif hakları Nurbihan Kesim Literary Agency aracılığıyla Oneworld

Publications'tan alınmıştır.

Copyright © 1996 by Farid Esack

©Hece Yayınları

İngilizceden çeviren

Çağla Taşkın

Birinci Basım

Mart 2018

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-9556-81-1

Baskı

www.ozyurtmatbaacilik.com

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak Nu: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara

Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara

T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İçindekiler

Kısaltmalar	/ 10
Teşekkür	/ 11
Dil Üzerine Notlar	/ 15
Giriş	/ 19
Bu Yorumcu Nasıl Bir Yük Taşımaktadır?	/ 19
Çok İnançlı Bir Diyar	/ 21
Adalet Karşılığı Hizmet	/ 23
Pakistanlı Kadınlar ve Siyahi Güney Afrikalılar	
Olarak Hristiyanlar	/ 24
Tartışmalı Bölge Olarak Din	/ 26
Kendi, Öteki'yle Karşılaştığında	/ 30
Kimin Adaleti? Kimin Ahlakı?	/ 31
Teolojik Varsayım Yüküm	/ 32
Bu Çalışma ve Amaçları	/ 37
Metodoloji; Metodoloji Hakkında Ne Söylenbilir?	/ 38
Bölümlerin Özeti	/ 40
Notlar	/ 43
Bağlam	/ 47
Bilinen Başlangıçlar	/ 43
Müslümanlar Güney Afrika'ya Geliyor	/ 48
Cape Müslümanları	/ 49
Geliş ve Hayatta Kalma	/ 50
İşbirliği, Güçlenme ve Hukuk	/ 52
İşbirliği ve Direniş Arasında	/ 54
“Sokak Çocukları ve Zırtapozlar”	/ 55
Temsilcilerin Ötesinde “Bizden Biri”ne	/ 57
Kölelerin Oğlu Orta Sınıfları Harekete Geçiriyor	/ 58
Beyaz Üstünlüğüyle Çabucak Bir Kaçamak	/ 59
Çağrılarından Devrim Haykırışlarına	/ 60

Tamam da Biz Müslümanız! /	62
İmam'ın Öldürülmesi /	66
İşbirliğine Veda /	66
Yeni Düzen mi? Düzen Yok! /	69
Apartheid Böler! UDF Birleştirir! /	72
Uzun Yolda Yan Yana /	75
Yalnız Muhafızlar /	77
İşlerin Değişmesi /	81
Sonuç: Meseleler /	81
Notlar /	84

2. Bölüm Metin ve Bağlam Arasında / 95

Tefsirci Beşerdir /	95
Tefsir Nedir? /	97
Alımlama Tefsiri /	98
Kur'an Nedir? /	99
Hiçbir Metin Ada Değildir /	100
Tedrici Vahiy /	102
Vahye Neden Olan Hadiseler (Esbab-ı Nüzul) /	104
Nesh (Yürürlükten Kaldırma mı Netleştirme mi veya Hususileştirme mi?) /	106
Tedrici İslamın Bir Aracı Olarak Tedrici Vahiy /	110
Geleneksel Kur'an İlmi ve Tefsir /	111
İki Çağdaş Yaklaşım /	115
Fazlur Rahman: Allah Bilincinde Temellenen Bir Modernist /	116
Rahman: Bir Eleştiri /	121
Muhammed Arkun: Vahyin Yapısökümcülüğü /	123
Arkun: Bir Eleştiri /	127
Bir Metni Anlamak /	130
Yazarın Zihnine Girmek /	130
Tefsirci: Yükü Ağır Bir Mahluk /	132
Tefsir: Dil, Tarih ve Gelenekten Kaçış Yok /	133
Sonuç: Kimin Ahlakı? Hangi Adalet? /	135

Notlar / 137

3. Bölüm Tefsir Anahtarları / 143

Angaje Tefsirci ve Özgürleştirici Anlam Arayışı / 143

Bir Özgürleşme Tefsiri / 143

Kur'an'a Dayalı Bir Özgürleşme Teolojisi / 144

Bu Ürün Ne Kadar Özgündür? / 148

Anlamanın Anahtarları / 149

Takva: Tefsirciyi Kendinden Korumak / 150

Tevhid: Bölünmemiş İnsanlık İçin Bölünmemiş Tanrı / 155

Halk(ın Anlayışı) Hüküm Sürecekl / 161

Güçsüz ve Dışlanmışların Bakış Açısından / 165

Adaletin Gözünden / 173

Amel ve Anlayışa Götüren Yol Olarak Cihat / 178

Sonuç: Kur'an Konuşuyor / 183

Notlar / 185

4. Bölüm Kendi'ni ve Öteki'ni Yeniden Tanımlamak / 191

Sürekli Azalan Seçilmişler ve Sürekli Artan Değişmezler / 191

İman Üzerine Yeniden Düşünmek / 195

İslam'ı Yeniden Tanımlamak: İsimden Fiile / 207

Küfür Üzerine Yeniden Düşünmek / 219

Sonuç: Görünümlerin Öneminden Esasın Değerlendirilmesine / 233

Notlar / 234

5. Bölüm Kur'an ve Öteki / 237

Çoğulculuk ve Adalet / 237

Kapatmayan, Her Şeyi Gören Bir Allah / 237

Kur'an Öteki'ni Nasıl Tanımlar? / 240

Ehl-i Kitap / 241

Müşrikler / 248

Kur'an'da Dinen Öteki / 250

Dinî Kibir İmgesi Nereden Geliyor? / 259

Şerhe Dair Zorluklar / 261

Her Şey Bitmiş Değil! / 263
Kur'an'ın Dinî Çeşitliliğe Yanıtı / 265
Peygambersel Sorumluluk / 274
Sonuç: Çoğulculuğun Üstünlüğü / 277
Notlar / 279

6. Bölüm Yandaş ve Düşmanları Yeniden Tanımlamak / 287

Özgürleşmeyle Birleşik Çoğulculuk / 287
Kur'an ve İşbirliği Olarak Velayet (Dost Edinme) / 289
Yasağın İstisnaları / 296
Müminlerin Dışarıda Bırakılmaması Gereklidir / 296
Nefsi Müdafaa Bir Amaç Olabilir / 297
Anlaşmaya Bağlı Olanların Hesap Verirliği / 298
Müminlerin Ortakları / 298
Müminlerle ve Kendi Halkıyla Savaşmak İstemeyenler / 299
Kur'an'ın Reddedtiği Dost Edinmede Kendi ve Öteki Kimdir? / 299
Öteki'nin Dostluğunu Aramış Olanlar / 303
Hz. Muhammed ve Mazlumla Dayanışma / 307
Dayanışmanın Mısır'dan Çıkış Paradigması / 308
Mısır'dan Çıkış Paradigmasının Temaları / 312
İmansızlıklarına Rağmen Mazlumun Yanında Olmayı Sürdürmek / 313
Firavun'un ve İsrailoğullarının Küfrü Arasında Ayrım / 313
Özgürlük ve İman / 315
Zulmün Ortasında Peygamberi Sorumluluk / 316
Hayırdan Ayrı Olarak Dayanışma / 316
Zalim Karşısında Dayanışma / 318
Tanrı'nın Kaygısının Evrenselliği / 320
Sonuç: Özgürleştirici Amel / 321
Notlar / 321

7. Bölüm El Değmemiş Topraklar'dan Vaad Edilmiş Topraklara / 329

Yüzleşmeden Uzlaşıya / 329

Özgürlüğe Hazırlık /	331
Siyasi Güçlükler /	337
Oy Kullanmak ya da Kullanmamak /	342
Hangi Gemiye Binmeli? /	344
Çifte Mükâfat -Şimdi ve Ahiret'te- İçin Oy Kullanmak /	346
Yusuf Peygamber: Adalet Elçisi /	350
Sosyal Zorluklar /	352
Tahkimata Yürüyüş: Hatta Bazen Yan Yana /	355
Geleceğe (Biraz Bezgince) İnananlar /	369
Cinsiyet Cihadı /	376
Müslüman Kişi Hukuku: Gayrimeşru Meşrulaştırılıyor mu? /	379
Kadınlar: Günün Çöküşü, Yukarı Hareketlilik Demekti! /	386
Sonuç: Bir Camiye Hapsedilmiş Tedrici İslam mı? /	389
Notlar /	393

Sonuç / 401

Ek Bir / 413

Ek İki / 417

Ek Üç / 421

Dinî Hak ve Yükümlülükler Beyannamesi / 421

Sözlükçe / 429

Kaynakça / 433

Dizin / 455

Kısaltmalar

- AMP: Afrika Müslüman Partisi
ANB: Afrikaner Ulusal Bağı
ANC: Afrika Ulusal Kongresi
APO: Afrika Halklar Örgütü
AZAPO: Azania Halk Örgütü
BC: Siyah Bilinç
CA: Anayasal Meclis
CAD: Melez İşleri Dairesi
CALL: İslamın Çağrısı
CIF : Cape İslam Federasyonu
CMA : Cape Malay Birliği
CMYA: Claremont Müslüman Gençlik Derneği
CMYM: Cape Müslüman Gençlik Hareketi
CODESA: Demokratik Güney Afrika İçin Toplantı
CONTRALESA: Geleneksel Liderler Kongresi
COSATU : Güney Afrika Ticaret Odaları Meclisi
CPA: Melez Halk Birliği
DRC: Hollanda Reform Kilisesi
ER : *Din Ansiklopedisi*
EI: *İslam Ansiklopedisi*
ICT : Bağılamsal Teoloji Enstitüsü
IFP: İnkatha Özgürlük Partisi
IP: İslami Parti
IPC: İslami Yayın Merkezi
MJC: Müslüman Yargı Konseyi
MPL: Müslüman Kişi Hukuku
MPLB: Müslüman Kişi Hukuku Kurulu
MSA: Müslüman Öğrenciler Birliği
MYM: Müslüman Gençlik Hareketi
NEUM: Avrupalı Olmayan Birlik Hareketi
NLL: Ulusal Özgürleşme Cemiyeti
NMC: Ulusal Müslüman Konferansı
NP: Ulusal Parti
NUM: Yeni Birlik Hareketi
PAC: Pan Afrikanist Kongre
PAGAD: Uyuşturucu ve Çetecilik Karşıtları
SEI: *Kısa İslam Ansiklopedisi*
SABSA: Güney Afrikalı Siyahi Akademisyenler Birliği
SACC: Güney Afrika Kiliseler Konseyi
UDF: Birleşik Demokratik Cephe
UWC: Batı Cape Üniversitesi
WCRP: Dünya Din ve Barış Konferansı

Teşekkür

Apartheid düzeninde kadınların maruz kaldığı ırkçılık, kapitalizm ve ataerkillik üçlü zulmüne yenik düşen ve evlatlarının tek eğlencesi olmasında ısrar eden rahmetli anneme.

Mumumu ilk yakan kişi olan, eleştirel düşüncenin ızdırabı ve keyfine gözümü açan ve okuldan çıktığımda güvenlikçi polis bana eşlik ederken beslenme çantasını elime sıkıştıran, her yönüyle insan, Tarih ve İngilizce öğretmenim Jill Wenman'a.

Norman Wray Dost¹ ve beni inançla pratik arasındaki ilişkiyi görmeye zorlayan ve hâlâ insanlık dışılığa uyum sağlamayı reddeden bütün o çılgın Hristiyan Pakistanlılara.

İslam'ın Çağrısı yolunda benimle yolculuk yapan (veya bu yolculuğu benimle yapma ızdırabını çeken) ve adanmışlıkları olmadan Güney Afrika'ya has bir özgürleşme için çoğulcu Kur'an tefsirinin mümkün olamayacağı herkese.

İngiltere'de kaldığım süre boyunca bana akademik destek veren ve dostluklarını sunan herkese. Doktora tezi danışmanım Christian Troll J.S.'e eleştirel değerlendirmeleri ve sevgi dolu dostluğu için bilhassa minnettarım. Sigvard

1 Orijinalde geçen "brother" kelimesi dinî anlam ihtiva etmektedir.

von Sicard, Chris Hewer ve Toby Howarth'ın editoryal değerlendirmeleri de son derece kıymetliydi.

Orada kalıșımdan sağ çıkmayı başaran Woodbrook topluluğuna. Sağladığı ev konforu için Claire Chamberlain'e ve dostluğu için John Wyatt'a özellikle minnettarım.

Pek de uygun fiyatlı olmayan doktora programımı finanse eden C. Aid'e. Aylık çekler için çok teşekkürler, Alex ve yıllık buluşmaların birine bile gelemediğim için özür dilerim.

Son derece önemli ve kıymetli editoryal yardımları, daha da kıymetli bir dostluk ve Nynashamn ile Oskarshamn arasındaki mesafeyi hatırladığı için Patrice Brodeur'e.

Destek veren dostluğu, meydan okuyan dayanışması *und auch für die (oder 'der'? vielleicht 'das?') Waschmaschine²* için "Pfarrerin" Frau Gisela Egger'e.

Topluluk hissi için Claremont Main Roaders yolunun solundaki herkese. Cesareti ve bir hoşnutsuzluk ve merhamet teolojisi ile şüphe ve inanç tefsiri geliştirmedeki kardeşçe desteği için özellikle İmam'a, Abdurraşid Omar'a; bitmez tükenmez kelime işleme ve yazdırma sorunlarımda üstlendiği muhteşem destek verici rol için sekreter Fahmi Gamildien'e ve taslak metni okuyup her ne kadar ihmal edilse de kıymetli tavsiyeler veren Dr. Abdulkadir Tayob'a.

Kaynakları ve kaynakça ayrıntılarını kaydadeğer ve tükenmek bilmez şekilde -ve eh biraz da son dakika- temini, tashihteki yardımı ve şahane bir fincan kahve için Riffat Muhammad'a.

İş ve arkadaşlığın bir arada olabileceği fikrini kabul ettikleri için Oneworld Yayınları'ndan Novin Doostdar ve Juliet Mabey'e ve ne zaman yayıncılarımla evinde kalsam başka türlü işin içinde olmayan "hoşgeldin"i bana gösteren

2 "ve ayrıca die -yoksa der miydi, veya das- Waschmaschine (çamaşır makinesi) için"

köpekleri Tess'e.

Londra'nın East End'inin göbeğinde güneşli Cape Town'dan bir parça sundukları için de Smidtlere.

Editoryal detaylardaki sonsuz titizliği ve bu çalışmanın doğuşuna verdiği muazzam destek için Oneworld'den Helen Coward'a.

Ve her zaman yanımda oldukları için Cape Town ve Port Shepstone'daki aileme.

Dil Üzerine Notlar

Transliterasyon

Sık kullanımla İngilizceye girmiş olan Kur'an, İslam ve Müslüman gibi kelimeler istisna tutularak uzman olmayan okuyucu için işleri kolaylaştırmak adına Arapçadan basit bir transliterasyon yöntemi izlenmiştir.

Özel isim ve titrler, kurum veya kişinin kullanımına uygun olarak translitere edilmiştir. Alıntılardaki transliterasyon değiştirilmemiştir.

Arapça *hamzah* ve *'ayn* harfleri için sırasıyla kesme imi ve tırnak işareti kullanılmıştır. Bu harfler, dizinin alfabetik sırasına dahil edilmemiştir.

Çeviriler

Temelde Muhammad Asad'ın *The Message of the Qur'an* (Gibraltar: Dar al-Andalus, 1980) eserindeki Kur'an metinlerinin kullanıldığı yerler istisna olmak üzere yabancı dillerden İngilizceye yapılan bütün çeviriler şahsıma aittir.